

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
У СПРОБАХ ПРОТИДІЇ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ
(ДОКУМЕНТИ ТА КОМЕНТАРИ)

РЕЗОЛЮЦІЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ООН 78/221
“СИТУАЦІЯ З ПРАВАМИ ЛЮДИНИ НА ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ, ВКЛЮЧНО
З АВТОНОМНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ КРИМ
ТА МІСТОМ СЕВАСТОПОЛЬ” (2023 Р.)*

Генеральна Асамблея,

Керуючись цілями та принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй та посилаючись на Загальну декларацію прав людини¹, міжнародні договори про права людини та інші відповідні міжнародні документи і декларації,

Посилаючись на Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації², Конвенцію проти тортур та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання³, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права⁴, Конвенцію про права дитини⁵ і Конвенцію про права осіб з інвалідністю⁶, а також на Декларацію Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів⁷,

Посилаючись також на Женевські конвенції від 12 серпня 1949 р.⁸ та Додатковий протокол I до них 1977 р.⁹, як застосовні [у цьому випадку], а також на відповідне звичаєве міжнародне право,

Підтверджуючи первинну відповідальність держав дотримуватися, захищати та реалізовувати права людини,

Знову підтверджуючи відповідальність держав поважати міжнародне право, включно з принципом, згідно з яким усі держави повинні утримуватися від погрози силою або її застосування проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави та від будь-яких інших дій,

* Резолюція Генеральної Асамблеї ООН, ухвалена 19 грудня 2023 р. [на основі доповіді Третього комітету (A/78/481/Add.3, параграф 33)] 78/221 “Ситуація з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, включно з Автономною Республікою Крим та містом Севастополь”. Дивись: Situation of human rights in the temporarily occupied territories of Ukraine, including the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol. Resolution 78/221 adopted by the General Assembly on 19 December 2023 <<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n23/421/56/pdf/n2342156.pdf?token=RVvoR9suoBAqE5CEKG&fe=true>> (accessed: 26.03.2024). Переклад О. Кресіна.

¹ Резолюція 217 А (III).

² United Nations, Treaty Series, vol. 660, No. 9464.

³ United Nations, Treaty Series, vol. 1465, No. 24841.

⁴ Див. додаток до резолюції 2200 А (XXI).

⁵ United Nations, Treaty Series, vol. 1577, No. 27531.

⁶ United Nations, Treaty Series, vol. 2515, No. 44910.

⁷ Додаток до резолюції 61/295.

⁸ United Nations, Treaty Series, vol. 75, Nos. 970–973.

⁹ United Nations, Treaty Series, vol. 1125, No. 17512.

несумісних із цілями Організації Об’єднаних Націй, посилаючись на свою резолюцію 2625 (XXV) від 24 жовтня 1970 року, якою було схвалено Декларацію про принципи міжнародного права щодо дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об’єднаних Націй, і підтверджуючи принципи, що містяться в ній,

Посилаючись на свою резолюцію 3314 (XXIX) від 14 грудня 1974 року під назвою “Визначення агресії”, в якій зазначено, що жодне територіальне надбання чи особливі переваги, отримані в результаті агресії, не визнаються і не повинні визнаватися законними,

Нагадуючи також про свою резолюцію 68/262 від 27 березня 2014 року про територіальну цілісність України, в якій вона [Генеральна Асамблея ООН] підтвердила свою відданість суверенітету, політичній незалежності, єдності та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів і закликала всі держави, міжнародні організації та спеціалізовані установи не визнавати будь-які зміни статусу Автономної Республіки Крим та міста Севастополя й утримуватися від будь-яких дій чи відносин, які можуть бути витлумачені як визнання будь-якого такого зміненого статусу,

Посилаючись далі на свою резолюцію ES-11/4 від 12 жовтня 2022 року під назвою “Територіальна цілісність України: захист принципів Статуту Організації Об’єднаних Націй”,

Посилаючись на свої резолюції 71/205 від 19 грудня 2016 року, 72/190 від 19 грудня 2017 року, 73/263 від 22 грудня 2018 року, 74/168 від 18 грудня 2019 року, 75/192 від 16 грудня 2020 року, 76/179 від 16 грудня 2021 року та 77/229 від 15 грудня 2022 року щодо ситуації з правами людини в тимчасово окупованих Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, Україна, свої резолюції 73/194 від 17 грудня 2018 року, 74/17 від 9 грудня 2019 року, 75/29 від 7 грудня 2020 року та 76/70 від 9 грудня 2021 року щодо проблеми мілітаризації Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, Україна, а також частин Чорного і Азовського морів, та відповідні рішення міжнародних організацій, спеціалізованих установ та органів системи ООН,

Посилаючись також на свої резолюції ES-11/1 від 2 березня 2022 року щодо агресії проти України, ES-11/2 від 24 березня 2022 року щодо гуманітарних наслідків агресії проти України та ES-11/6 від 23 лютого 2023 року про принципи Статуту ООН, що лежать в основі всеосяжного, справедливого і тривалого миру в Україні, а також на резолюції Ради з прав людини 49/1 від 4 березня 2022 року¹⁰ і 52/32 від 4 квітня 2023 року¹¹ щодо ситуації з правами людини в Україні внаслідок російської агресії та S-34/1 від 12 травня

¹⁰ Див.: Official Records of the General Assembly, Seventy-seventh Session, Supplement No. 53 (A/77/53), chap. VI, sect. A.

¹¹ Official Records of the General Assembly, Seventy-eighth Session, Supplement No. 53 (A/78/53), chap. V, sect. A.

2022 року щодо погіршення ситуації з правами людини в Україні внаслідок російської агресії¹²,

Глибоко стурбована тим, що положення цих резолюцій та відповідних рішень міжнародних організацій, спеціалізованих установ та органів системи ООН не були імplementовані Російською Федерацією,

Засуджуючи триваючий тимчасовий контроль чи окупацію Російською Федерацією частини території України, включно з Автономною Республікою Крим та містом Севастополь (далі – “Крим”) та певними частинами Херсонської, Запорізької, Донецької та Луганської областей (далі – “тимчасово контрольовані чи окуповані території України”), та підтверджуючи невизнання її анексії,

Засуджуючи також неспровоковану агресію Російської Федерації проти України в порушення статті 2 (4) Статуту [ООН] та використання Криму із цією метою та для підтримки спроби незаконної анексії Херсонської, Запорізької, Донецької та Луганської областей,

Підтримуючи відданість України дотриманню міжнародного права в її зусиллях покласти край тимчасовій російській окупації Криму й вітаючи відданість України дотриманню, захисту та реалізації прав людини та основних свобод усіх осіб, включно з корінними народами, та її співпрацю з довірливими органами з прав людини та міжнародними інституціями,

Нагадуючи, що органи та посади Російської Федерації, створені на тимчасово окупованих територіях України, є нелегітимними та мають іменуватися “окупаційною владою Російської Федерації”,

Стурбовані тим, що чинні міжнародні зобов’язання та договори з прав людини, стороною яких є Україна, не дотримуються державою-окупантом, у такий спосіб значно зменшуючи можливість жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України реалізовувати свої права людини та основні свободи,

Підтверджуючи зобов’язання держав забезпечити повноцінну та ефективну реалізацію всіх прав людини та основних свобод особами, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин, та корінними народами без будь-якої дискримінації та в умовах повної рівності перед законом,

Вітаючи звіти Управління Верховного комісара ООН з прав людини про ситуацію з правами людини в Україні, комісара Ради Європи з прав людини та місій експертів у рамках Московського механізму Організації з безпеки та співробітництва в Європі, в яких вони констатували, що порушення та зловживання у сфері прав людини продовжують відбуватися на території України, ураженій агресією Російської Федерації,

Вітаючи також доповіді Управління Верховного комісара ООН з прав людини про ситуацію з правами людини в тимчасово окупованих Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, Україна, подані відповідно до

¹² Official Records of the General Assembly, Seventy-seventh Session, Supplement No. 53 (A/77/53), chap. VII.

резолуцій 71/205¹³ та 72/190¹⁴, доповіді Генерального секретаря, представлені відповідно до резолюцій 73/263¹⁵, 74/168¹⁶, 75/192¹⁷, 76/179¹⁸ та 77/229¹⁹, та доповіді від 18 жовтня 2022 року²⁰, 15 березня 2023 року²¹ та 19 жовтня 2023 року²² Незалежної міжнародної слідчої комісії щодо України відповідно до резолюції 49/1 Ради з прав людини,

Засуджуючи нав'язування та ретроактивне застосування правової системи Російської Федерації та її негативний вплив на ситуацію з правами людини на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, нав'язане автоматичне надання Російською Федерацією свого громадянства особам, які перебувають під захистом, що суперечить міжнародному гуманітарному праву, включно із Женевськими конвенціями та міжнародним звичаєвим правом, а також депортацію, регресивний вплив на здійснення прав людини та реалізовані обмеження права власності на землю тих, хто відмовився від цього громадянства,

Глибоко стурбована постійними повідомленнями про те, що правоохоронна система Російської Федерації здійснює обшуки та рейди в приватних помешканнях, комерційних приміщеннях і в місцях зустрічей [мешканців] на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, що непропорційно стосуються кримських татар, і нагадує, що Міжнародний пакт про громадянські та політичні права забороняє свавільне або незаконне втручання в приватне життя людини, її сім'ю, житло чи кореспонденцію,

Серйозно стурбована тим, що з 2014 року, за повідомленнями, російська влада застосовувала катування, і висловлює глибоку стурбованість постійними повідомленнями про свавільні затримання, арешти та ув'язнення Російською Федерацією українських громадян та громадян інших країн, зокрема за заяви та дії, що виражали незгоду з агресією Російської Федерації проти України, серед яких Емір-Усеїн Куку, Галина Довгопола, Сервер Мустафаєв, Владислав Єсипенко, Наріман Джелєл, Асан та Азіз Ахметови²³, Ірина Данилович, Богдан Зіза, Енвер Крош, Вілен Темер'янов, Маріано Гарсія Калатаюд та багато інших,

Глибоко стурбована постійними суттєвими обмеженнями права на свободу пересування осіб, які раніше були безпідставно затримані та відбували покарання за політично мотивованими кримінальними звинуваченнями,

¹³ Див.: A/72/498.

¹⁴ Див.: A/73/404.

¹⁵ A/74/276.

¹⁶ A/75/334 та A/HRC/44/21.

¹⁷ A/76/260 та A/HRC/47/58.

¹⁸ A/77/220 та A/HRC/50/65.

¹⁹ A/78/340 та A/HRC/53/64.

²⁰ A/77/533.

²¹ A/HRC/52/62.

²² A/78/540.

²³ Вірогідно, тут присутня помилка. Має йтися про Асана та Азіза Ахтемових. Див. напр.: 'Нарімана Джелєлова, Асана Ахтемова та Азіза Ахтемова етапували з Криму до РФ для відбування покарання – адвокат Полозов' (Кримська правозахисна група, 02.10.2023) <<https://crimeahrg.org/uk/narimana-dzhelyal-asana-ahtemova-ta-aziza-ahtemova-etapuvati-z-krimu-do-rf-dlya-vidbuvannya-pokarannya-advokat-polozov>> (accessed: 26.03.2024). *Примітка перекладача.*

Серйозно стурбована тим, що тимчасовий контроль чи окупація продовжує впливати на користування соціальними, культурними та економічними правами жителів, включаючи дітей, жінок, людей похилого віку, людей з інвалідністю та інших осіб, які перебувають у вразливих і маргіналізованих ситуаціях,

Засуджуючи повідомлені серйозні порушення міжнародного гуманітарного права та порушення і зловживання у сфері прав людини, вчинені проти жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України, зокрема позасудові вбивства, викрадення, насильницькі зникнення, політично вмотивовані судові переслідування, дискримінацію, переслідування, залякування, насильство, включаючи сексуальне та гендерно орієнтоване, масові обшуки та рейди, свавільні затримання та арешти, катування та жорстоке поводження, зокрема з метою отримання зізнань, застосування до затриманих особливих режимів безпеки та примусового розміщення у психіатричних закладах, а також жажливі поводження та умови утримання під вартою, примусове переміщення або депортацію осіб, які перебувають під захистом, до Російської Федерації, повідомлені випадки порушення інших основних свобод, включаючи свободу вираження поглядів, релігії чи переконань та свободу об'єднань і право на мирні зібрання,

Серйозно стурбована повідомленнями про свавільні затримання та захоплення цивільних заручників Російською Федерацією на тимчасово контрольованих або окупованих територіях України, що суворо заборонено міжнародним правом,

Глибоко стурбована обмеженнями, з якими стикаються українці, в тому числі корінні народи Криму, зокрема кримські татари, у здійсненні своїх економічних, соціальних і культурних прав, включаючи право на працю та освіту, а також можливість зберігати свою ідентичність і культуру та освіту українською та кримськотатарською мовами,

Засуджуючи повідомлені випадки знищення культурної та природної спадщини, незаконні археологічні розкопки та передачу культурних цінностей, дискримінацію осіб, які належать до релігійних меншин, і придушення релігійних традицій, що зменшує значення української та кримськотатарської культур в етнокультурному ландшафті тимчасово контрольованих чи окупованих територій України,

Висловлюючи стурбованість мілітаризацією та асиміляцією молоді на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України Російською Федерацією, включаючи військову підготовку дітей до служби в російських збройних силах, а також запровадження системи “військово-патріотичного” виховання, та блокування доступу до української освіти,

Засуджуючи розпалювання ненависті проти України та українців, а також поширення дезінформації, що виправдовує агресивну війну проти України з боку Російської Федерації, у тому числі через систему освіти,

Глибоко стурбована згаданими вище політикою та практикою Російської Федерації, які створюють постійну загрозу та спричинили втечу великої

кількості українців із тимчасово контрольованих чи окупованих територій України,

Нагадуючи, що індивідуальне або масове примусове переміщення та депортації осіб, які перебувають під захистом, з окупованої території на територію держави-окупанта чи будь-якої іншої країни, окупованої чи ні, а також депортація чи переміщення державою-окупантом частини власного цивільного населення на територію, яку вона окупує, заборонені міжнародним гуманітарним правом та можуть становити воєнні злочини або злочини проти людяності,

Глибоко стурбована постійними повідомленнями про те, що Російська Федерація здійснює політику та практику, спрямовані на зміну демографічної, зокрема етнічної, структури на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України,

Стурбована негативними наслідками для повного й ефективного здійснення прав людини жителями тимчасово контрольованих чи окупованих територій України, зокрема Криму, у результаті руйнівної діяльності держави-окупанта, включаючи експропріацію землі, знесення будинків і виснаження природних і сільськогосподарських ресурсів,

Підтверджуючи право всіх внутрішньо переміщених осіб і біженців, які постраждали від тимчасової окупації Російською Федерацією, на повернення до своїх домівок в Україні,

Підтверджуючи свою серйозну стурбованість тим, що згідно з рішенням так званого “Верховного суду Криму” від 26 квітня 2016 року та рішенням Верховного Суду Російської Федерації від 29 вересня 2016 року Меджліс кримськотатарського народу, орган самоврядування корінного народу Криму – кримських татар, продовжує проголошуватися екстремістською організацією, а заборона на його діяльність досі не скасована, а також тим, що триває переслідування лідерів Меджлісу кримськотатарського народу,

Засуджуючи постійний тиск, який чиниться на осіб, які належать до релігійних меншин, та їхні громади, у тому числі через часті поліцейські рейди, знесення релігійних будівель та вигнання з них, неправомірні вимоги до реєстрації, які вплинули на правовий статус та права власності, а також погрози і переслідування тих, хто належить до Православної Церкви України, протестантських церков, мусульманських релігійних громад, греко-католиків, римо-католиків та Свідків Єгови, а також засуджуючи безпідставне судове переслідування десятків мирних мусульман за нібито належність до екстремістських організацій,

Глибоко стурбована постійним використанням військових судів, у тому числі тих, що знаходяться на території Російської Федерації, для розгляду справ цивільних жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України та недотриманням державою-окупантом стандартів справедливого судового розгляду,

Засуджуючи постійне і дуже поширене зловживання законами про боротьбу з тероризмом і екстремізмом для придушення інакомислення, в тому числі шляхом застосування нового російського законодавства з метою від-

мовити жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України від мирних протестів відповідно до їх прав на свободу вираження поглядів і політичних переконань, після та під час неспровокованої агресивної війни Російської Федерації проти України,

Рішуче засуджуючи у зв'язку з цим триваючий тиск і масові затримання за тероризм, екстремізм та шпигунство й інші форми репресій проти журналістів та інших працівників медіа, правозахисників і громадських активістів у сфері захисту прав людини, зокрема й активістів громадянської ініціативи “Кримська солідарність”, які документують порушення та надають гуманітарну допомогу сім'ям жертв політично вмотивованих переслідувань,

Нагадуючи про наказ Міжнародного Суду ООН від 19 квітня 2017 року про тимчасові заходи у справі про застосування Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (Україна проти Російської Федерації)²⁴,

Посилаючись також на наказ Міжнародного Суду ООН від 16 березня 2022 року про тимчасові заходи у справі щодо заяв про геноцид відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти Російської Федерації)²⁵,

Нагадуючи також про заборону Женевськими конвенціями від 12 серпня 1949 року для держави-окупанта примушувати осіб, які перебувають під захистом, служити в її збройних силах чи допоміжних військах, включаючи медичний персонал, і рішуче засуджуючи триваючий примусовий призов і мобілізацію до Збройних сил Російської Федерації на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України на тлі неспровокованої агресії проти України,

Нагадуючи, що безпека журналістів, інших працівників медіа та вільної преси або інших медіа має важливе значення для реалізації прав на свободу вираження поглядів і свободу шукати, отримувати та поширювати інформацію та здійснення інших прав людини й основних свобод, стурбована повідомленнями про те, що журналісти, працівники медіа та громадські журналісти продовжують стикатися з невинуватим втручанням в їхню репортерську діяльність на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, та висловлюючи глибоку стурбованість тим, що журналістів, працівників медіа та громадських журналістів безпідставно заарештовували, затримували, судили, переслідували та залякували безпосередньо через їхню репортерську діяльність, зокрема за висвітлення подій на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, а також неспровокованої російської агресивної війни проти України,

Засуджуючи блокування Російською Федерацією українських вебсайтів і телеканалів та захоплення українських частот мовлення на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, а також використання

²⁴ Див.: Official Records of the General Assembly, Seventy-second Session, Supplement No. 4 (A/72/4), chap. V, sect. A.

²⁵ Official Records of the General Assembly, Seventy-seventh Session, Supplement No. 4 (A/77/4), chap. V.

медіа, контрольованих державою-окупантом, для розпалювання ненависті проти українців, Православної Церкви України, кримських татар, мусульман, Свідків Єгови та активістів і закликів до звірств проти українців,

Глибоко стурбована задокументованими випадками, коли Федеральна служба безпеки Російської Федерації, як стверджується, катувала або жорстоко поводитися з громадянами України після їх арешту, зокрема із застосуванням побоїв, ударів електричним струмом та удушення потерпілих,

Вкотре висловлюючи свою стурбованість військовим використанням тимчасово контрольованих чи окупованих територій України та їх інфраструктури, включно із цивільною, в неспровокованій повномасштабній агресії Російської Федерації проти України, яке тягне за собою значні довгострокові негативні наслідки для навколишнього середовища в регіоні, що впливає на реалізацію цивільними особами прав людини,

Нагадуючи, що Російська Федерація несе юридичну відповідальність за окуповану територію як держава-окупант, і висловлюючи жаль з приводу руйнування Каховської гідроелектростанції, яке мало катастрофічні довгострокові гуманітарні, економічні, сільськогосподарські та екологічні наслідки в регіоні та серйозно впливає на реалізацію цивільними особами прав людини, а також рішуче засуджуючи відмову в задоволенні запиту Організації Об'єднаних Націй щодо надання гуманітарного доступу через річку Дніпро до постраждалих жителів територій, які перебувають під тимчасовим контролем Російської Федерації,

Засуджуючи постійні насильницькі дії Російської Федерації на Запорізькій атомній електростанції, включаючи силове захоплення контролю над її територією, обмеження для українського обслуговуючого персоналу з порушенням його прав людини, встановлення протипіхотних мін у деяких районах навколо на її території та інші насильницькі дії у зв'язку з постійною присутністю російських військових і персоналу “Росатома” на її території, які продовжують створювати серйозні та прямі загрози безпеці та надійності цього ядерного об'єкта та його цивільного персоналу, тим самим значно підвищуючи ризик ядерної аварії чи інциденту, що створює загрозу населенню України, сусідніх держав і міжнародному співтовариству,

Засуджуючи також безперервне використання тимчасово контрольованих або окупованих територій України для ракетних ударів і ударів безпілотників по всій території України, що спричиняє численні жертви серед цивільного населення та впливає на цивільні об'єкти, включаючи навмисні напади на медичні заклади та критичну енергетичну інфраструктуру,

Серйозно стурбована тим, що напади на українську цивільну портову інфраструктуру, засоби навігації й зернові термінали та планована блокада портів України, а також погрози застосування сили проти цивільних і торговельних суден у Чорному морі, що прямують до та із портів України, підривають критично важливі глобальні шляхи постачання продовольства, зокрема до найбільш вразливих регіонів, таким чином загрожуючи глобальній продовольчій безпеці та доступу до доступних, безпечних і поживних продуктів харчування для всіх, хто їх потребує,

Вітаючи постійні зусилля Генерального секретаря, Верховного комісара ООН з прав людини, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Ради Європи, Незалежної міжнародної слідчої комісії щодо України та інших міжнародних і регіональних організацій, спрямовані на підтримку України щодо дотримання, захисту та реалізації прав людини, а також висловлюючи стурбованість відсутністю безпечного і безперешкодного доступу визнаних регіональних і міжнародних механізмів моніторингу прав людини та правозахисних неурядових організацій до тимчасово контрольованих або окупованих територій України,

Рішуче засуджуючи примусове переміщення українських дітей та інших цивільних осіб на тимчасово контрольовані чи окуповані території України та їхню депортацію до Російської Федерації, а також розлучення сімей і дітей із законними опікунами та будь-яку наступну зміну особистого статусу дітей, усиновлення або поміщення в прийомні сім'ї та спроби їх перевиховання,

Відзначаючи видачу Міжнародним кримінальним судом ордерів на арешт Володимира Путіна, Президента Російської Федерації, та Марії Львової-Белової, Уповноваженої з прав дитини в Адміністрації Президента Російської Федерації²⁶, на основі наявності обґрунтованих підстав вважати їх відповідальними за воєнний злочин незаконної депортації дітей та незаконного переміщення дітей з окупованих територій України до Російської Федерації,

Відзначаючи також включення Збройних сил Росії та пов'язаних із ними збройних груп у додаток до щорічної доповіді Генерального секретаря [ООН] щодо дітей у ситуаціях збройного конфлікту – щодо вбивств дітей і нападів на школи та лікарні в Україні,

Високо оцінюючи зусилля спеціального представника Генерального секретаря з питань сексуального насильства під час конфліктів щодо запобігання та реагування на сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, в Україні,

Визнаючи важливість розслідування, проведеного Незалежною міжнародною слідчою комісією щодо України, та наголошуючи на ролі, яку відіграє Управління Верховного комісара ООН з прав людини у сприянні об'єктивній оцінці ситуації з правами людини в Україні, й у зв'язку з цим вітаючи розслідування Міжнародного кримінального суду,

Рішуче засуджуючи триваючі свавільні затримання на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, триваючу безкарність у повідомлених випадках насильницьких зникнень, а також так звані фільтраційні процедури, зокрема щодо переміщених осіб,

Глибоко стурбована тим, що тимчасова окупація Криму стала зразком для [спричинення] серйозної кризи у сфері прав людини на інших територіях України під тимчасовим контролем чи окупацією Російської Федерації,

Підтверджуючи, що захоплення Криму та інших територій України силою є незаконним і порушенням міжнародного права, а також підтверджу-

²⁶ Йдеться про посаду Уповноваженої при Президенті Російської Федерації з прав дитини. *Примітка перекладача.*

ючи, що контроль над усією територією України має бути негайно повернутий Україні,

1. *Висловлює жаль* з приводу невиконання Російською Федерацією неодноразових запитів і вимог Генеральної Асамблеї, а також наказів Міжнародного Суду ООН від 19 квітня 2017 року про тимчасові заходи у справі щодо застосування Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму і Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (Україна проти Російської Федерації) та від 16 березня 2022 року про тимчасові заходи у справі щодо заяв про геноцид відповідно до Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього (Україна проти Російської Федерації);

2. *Рішуче засуджує* триваюче та повне ігнорування Російською Федерацією своїх обов'язків за міжнародним правом, включаючи Статут Організації Об'єднаних Націй, щодо її юридичної відповідальності за окуповану територію, включаючи обов'язок зберігати право України та права всіх цивільних осіб;

3. *Жорстко засуджує* агресію Російської Федерації проти України в порушення статті 2 (4) Статуту та використання Криму для цієї мети та для підтримки спроби незаконної анексії Херсонської, Запорізької, Донецької та Луганської областей;

4. *Вимагає* від Російської Федерації негайного припинення агресивної війни проти України та безумовного виведення всіх своїх збройних сил із території України в межах її міжнародно визнаних кордонів;

5. *Засуджує* порушення та зловживання [міжнародним] правом прав людини та міжнародним гуманітарним правом, які вчинені російською окупаційною владою та спричиняють дискримінацію жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України, в тому числі кримських татар, а також українців і осіб, які належать до інших етнічних та релігійних груп;

6. *Вимагає*, щоб Російська Федерація поважала зобов'язання за міжнародним правом щодо дотримання законодавства України, яке діяло до тимчасової окупації;

7. *Наполегливо закликає* Російську Федерацію:

(а) Дотримуватися всіх своїх зобов'язань відповідно до застосовного [щодо предмета цієї резолюції] міжнародного права;

(б) Повністю та негайно виконати накази Міжнародного Суду ООН від 19 квітня 2017 року та 16 березня 2022 року;

(с) Вжити всіх заходів, необхідних для негайного припинення всіх порушень і зловживань міжнародним правом прав людини та порушень міжнародного гуманітарного права [здійснених] проти жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України, зокрема повідомлених дискримінаційних заходів і практики, свавільних затримань та арештів, порушень та зловживань у рамках фільтраційних процедур, насильницьких зникнень, катувань та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження, сексуального та гендерно орієнтованого на-

сильства, зокрема з метою примусити затриманих осіб дати свідчення проти себе або “співпрацювати” з правоохоронними органами, забезпечити справедливий судовий процес, скасувати все дискримінаційне законодавство та притягнути до відповідальності винних у цих порушеннях і зловживаннях, забезпечивши незалежне, неупереджене та ефективне розслідування всіх звинувачень;

(d) Утримуватися від арешту чи судового переслідування жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України за вчинення некримінальних дій або висловлення думок, у тому числі в коментарях чи публікаціях у соціальних мережах, і звільнити всіх жителів, які були заарештовані чи ув’язнені за такі дії;

(e) Зберігати закони, що діють в Україні, скасувати закони, незаконно введені Російською Федерацією на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, які дозволяють примусове виселення та конфіскацію приватної власності, включаючи землю, в порушення застосовного міжнародного права, і поважати права власності всіх колишніх власників, які раніше постраждали від конфіскацій;

(f) негайно звільнити та дозволити повернення в Україну без попередніх умов громадян України, яких було незаконно затримано, а також тих, хто був переміщений або депортований до Російської Федерації;

(g) Розкрити кількість та дані щодо осіб, депортованих із тимчасово контрольованих чи окупованих територій України до Російської Федерації, та вжити негайних заходів для забезпечення добровільного повернення таких осіб до України;

(h) Припинити практику поміщення затриманих в одиночні камери як метод залякування;

(i) Відстежувати та задовольняти медичні потреби всіх українських громадян включно з незаконно утримуваними під вартою та засудженими за політично вмотивованими звинуваченнями на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України й у Російській Федерації та дозволити моніторинг стану здоров’я і умов утримання цих осіб незалежними міжнародними спостерігачами та лікарями з авторитетних міжнародних організацій у сфері охорони здоров’я, включаючи Європейський комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню та Міжнародний Комітет Червоного Хреста, а також ефективно розслідувати всі випадки смерті під час утримання під вартою;

(j) Відповідно до міжнародного права захищати права українських ув’язнених і затриманих до їх звільнення на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України та у Російській Федерації, у тому числі тих, хто голодує, і заохочує її [Російську Федерацію] дотримуватися Мінімальних стандартних правил Організації Об’єднаних Націй щодо поводження з в’язнями (Правила Нельсона Мандела)²⁷ і Правил Організації Об’єднаних

²⁷ Додаток до резолюції 70/175.

Націй щодо поводження із жінками-в'язнями та заходів, не пов'язаних із позбавленням волі, щодо жінок-злочинниць (Бангкокські правила)²⁸;

(к) Вирішити триваючу проблему безкарності та забезпечити притягнення до відповідальності перед незалежним судовим органом осіб, відповідальних за порушення та зловживання [міжнародним] правом прав людини та порушення міжнародного гуманітарного права;

(l) Створювати та підтримувати безпечне та сприятливе середовище для журналістів і працівників медіа та громадських журналістів, правозахисників та адвокатів, щоб вони могли виконувати свою роботу в Криму незалежно та без неправомірного втручання, у тому числі шляхом утримання від заборон на поїздки, депортацій, свавільних арештів, затримання та притягнення до кримінальної відповідальності, інших обмежень щодо здійснення їх прав;

(m) Поважати, захищати та реалізовувати свободу думки та вираження поглядів, яка включає свободу шукати, отримувати та поширювати інформацію та ідеї через будь-які засоби масової інформації й незалежно від кордонів, створювати безпечне і сприятливе середовище для плюралізму незалежних медіа та забезпечувати безпечне і сприятливе середовище для організацій громадянського суспільства;

(n) Поважати свободу поглядів, об'єднань і мирних зібрань без дискримінації за жодними ознаками²⁹, окрім тих, які дозволені міжнародним правом, а також свободу думки, совісті та релігії чи переконань без дискримінації за будь-якою ознакою, зняти дискримінаційні регуляторні бар'єри, що забороняють або обмежують діяльність релігійних груп на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, включаючи, але не обмежуючись парафіянами Православної Церкви України, кримськими татарами-мусульманами і Свідками Єгови, а також дозволити безперешкодний доступ, без будь-яких необґрунтованих обмежень, до місць богослужіння, а також до зібрань для молитви та інших релігійних практик;

(o) Відновити користування правами всіх осіб без будь-якої дискримінації за походженням, релігією чи переконаннями, скасувати рішення, які забороняли культурні та релігійні установи, неурядові організації, правозахисні організації та медіа, й відновити користування правами осіб, які належать до етнічних громад на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, зокрема етнічних українців і кримських татар, у тому числі правом на вільну участь у культурному житті громади;

(p) Поважати, захищати та реалізовувати право бути вільним від свавільного чи незаконного втручання в особисте життя, сім'ю, житло чи кореспонденцію;

(q) Забезпечити здійснення права на свободу переконань і їх вираження, а також права на мирні зібрання та свободу об'єднань всіма жителями тим-

²⁸ Додаток до резолюції 65/229.

²⁹ Вірогідно, тут помилка. Має йтися про відсутність обмежень на будь-яких підставах – і далі за текстом.

Примітка перекладача.

часово контрольованих чи окупованих територій України в будь-якій формі, включаючи одиночне пікетування, без будь-яких обмежень, крім тих, які допустимі згідно з міжнародним правом, включаючи міжнародне право прав людини, і без дискримінації за будь-якою ознакою, а також припинити практику зловживання вимогами щодо попереднього дозволу на мирні зібрання та винесення попереджень або погроз потенційним учасникам цих зібрань;

(r) Утриматися від криміналізації права на свободу думки без втручання, свободи вираження поглядів і права на мирні зібрання та скасувати всі покарання, накладені на жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України за висловлення незгодних поглядів, у тому числі щодо статусу тимчасово контрольованих чи окупованих територій України та неспровокованої російської агресивної війни проти України;

(s) Забезпечити доступність освіти українською та кримськотатарською мовами, припинити блокування доступу до української освіти;

(t) Поважати права корінних народів України, викладені в Декларації ООН про права корінних народів, негайно скасувати рішення про визнання Меджлісу кримськотатарського народу екстремістською організацією та заборону його діяльності, скасувати рішення про заборону в'їзду до Криму лідерам Меджлісу, скасувати вироки, зокрема й заочні, щодо кримських татар та їхніх лідерів і негайно звільнити безпідставно утримуваних, зокрема й лідерів Меджлісу кримськотатарського народу, а також утриматися від збереження чи встановлення нових обмежень щодо здатності кримських татар зберігати свої представницькі інститути;

(u) Припинити незаконний призов і мобілізацію жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України до лав Збройних сил Російської Федерації, припинити тиск, спрямований на примус жителів тимчасово контрольованих чи окупованих територій України служити в Збройних силах або допоміжних військах Російської Федерації, а також використання пропаганди, спрямованої також на дітей і через систему освіти, та забезпечити суворе дотримання своїх міжнародних зобов'язань як держави-окупанта;

(v) Припинити також практику кримінального переслідування жителів, які чинять опір призову та мобілізації до Збройних або допоміжних сил Російської Федерації;

(w) Припинити практику депортації громадян України з тимчасово контрольованих чи окупованих територій України за неприйняття російського громадянства, припинити переміщення її [Російської Федерації] власного цивільного населення на тимчасово контрольовані чи окуповані території України та припинити практику заохочення таких переміщень;

(x) Негайно і беззастережно скасувати рішення про спрощення процедури отримання громадянства Російської Федерації для українських дітей-сиріт і дітей, які залишилися без батьківського піклування;

(y) Надати відповідним органам ООН і міжнародним організаціям повний список та інші відомості про всіх українських дітей, примусово переміщених на тимчасово контрольовані чи окуповані території України або

депортованих до Російської Федерації, зокрема й тих, яких згодом було усиновлено чи передано до прийомних сімей, для того щоби цим дітям було забезпечено захист і піклування відповідно до міжнародного права;

(z) припинити примусове переміщення або депортацію українських дітей та інших цивільних осіб та вжити всіх необхідних заходів із метою їх безпечного повернення та возз'єднання сімей згідно з найкращими інтересами дитини та відповідно до міжнародного права;

(aa) Повною мірою та негайно почати співпрацювати з Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі та Незалежною міжнародною слідчою комісією щодо України, які повинні мати безпечний, надійний і безперешкодний доступ до всієї території України, включно з тимчасово окупованими територіями України, й Радою Європи щодо ситуації з правами людини на територіях України, тимчасово контрольованих чи окупованих Російською Федерацією;

(bb) Створити умови, а також надати засоби для уможливлення добровільного, безпечного, гідного та безперешкодного повернення до своїх домівок усіх внутрішньо переміщених осіб та біженців, які постраждали внаслідок тимчасової окупації територій України Російською Федерацією;

(cc) Припинити політику насильницької зміни демографічного, в тому числі етнічного, складу населення та вжити необхідних заходів, спрямованих на припинення вільної міграції та поселення громадян Російської Федерації на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України;

(dd) Забезпечити дотримання зобов'язань за міжнародним правом, у тому числі гуманітарним правом та Конвенцією про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 року³⁰, щодо збереження пам'яток культурної спадщини України на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, зокрема щодо Ханського палацу в Бахчисарай та пам'ятки "Стародавнє місто Херсонес і його Хора", для запобігання та припинення повідомлених незаконних археологічних розкопок у Криму та на інших тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України та незаконного переміщення культурних цінностей України за межі території України;

8. *Закликає* Російську Федерацію розглянути суттєві занепокоєння та всі рекомендації, висвітлені у звітах Генерального секретаря та Управління Верховного комісара ООН з прав людини щодо ситуації з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, включно з Автономною Республікою Крим та містом Севастополь, а також попередні відповідні рекомендації зі звітів про ситуацію з правами людини в Україні Управління Верховного комісара на основі роботи моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, створеної для запобігання подальшому погіршенню ситуації з правами людини на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України;

³⁰ United Nations, Treaty Series, vol. 249, No. 3511.

9. Підтримує зусилля України щодо підтримки економічних, фінансових, політичних, соціальних, інформаційних, культурних та інших зв'язків зі своїми громадянами на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України з метою полегшення їхнього доступу до демократичних процесів, економічних можливостей та об'єктивної інформації;

10. Закликає всі міжнародні організації та спеціалізовані установи системи Організації Об'єднаних Націй, коли вони згадують тимчасово контрольовані чи окуповані території України, включно з Автономною Республікою Крим та містом Севастополь, у своїх офіційних документах, повідомленнях, публікаціях, інформації та звітах, у тому числі стосовно статистичних даних щодо Російської Федерації або наданих Російською Федерацією, а також тих, що розміщені або використовуються на офіційних Інтернет-ресурсах і платформах ООН, вказувати на “Автономну Республіку Крим та місто Севастополь, а також певні території Херсонської, Запорізької, Донецької й Луганської областей, Україна, тимчасово контрольовані або окуповані Російською Федерацією”, а також для позначення органів Російської Федерації та їхніх представників на тимчасово окупованих територіях України, на “окупаційну владу Російської Федерації”, і закликає всі держави та інші міжнародні організації робити те саме;

11. Закликає держави-члени підтримувати правозахисників на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України й по всій Україні та продовжувати пропагувати повагу до прав людини, зокрема шляхом засудження порушень, вчинених Російською Федерацією на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, на двосторонніх і багатосторонніх форумах;

12. Також закликає держави-члени брати конструктивну участь в узгоджених зусиллях, зокрема у рамках міжнародних ініціатив і Міжнародної Кримської платформи, спрямованих на покращення ситуації із правами людини на тимчасово контрольованих чи окупованих територіях України, а також продовжувати використовувати всі дипломатичні засоби для тиску і спонукання Російської Федерації виконувати її зобов'язання згідно з міжнародним правом прав людини і міжнародним гуманітарним правом та надати безперешкодний доступ до тимчасово контрольованих чи окупованих територій України для визнаних регіональних і міжнародних механізмів моніторингу прав людини, зокрема Моніторингової місії [ООН] з прав людини в Україні та Моніторингової ініціативи в Україні Бюро з демократичних інституцій та прав людини Організації з безпеки та співробітництва в Європі;

13. Засуджує всі спроби Російської Федерації легітимізувати чи нормалізувати її спробу незаконної анексії територій України, включаючи автоматичне нав'язування громадянства Російської Федерації, незаконні виборчі кампанії та голосування, перепис населення, насильницьку зміну демографічної структури населення та придушення національної ідентичності;

14. Закликає міжнародне співтовариство продовжувати підтримувати роботу Організації Об'єднаних Націй для дотримання міжнародного права

прав людини та міжнародного гуманітарного права на територіях України, тимчасово контрольованих або окупованих Російською Федерацією;

15. *Просить* Генерального секретаря продовжувати пошук шляхів і засобів, зокрема консультацій з Верховним комісаром ООН з прав людини та відповідними регіональними організаціями, для забезпечення безпечного і безперешкодного доступу до Криму та інших територій України, тимчасово контрольованих або окупованих Російською Федерацією, визнаним регіональним та міжнародним механізмам моніторингу прав людини, зокрема Моніторинговій місії [ООН] з прав людини в Україні та Незалежній міжнародній слідчій комісії щодо України, для уможливлення виконання ними своїх мандатів;

16. *Наполегливо закликає* Російську Федерацію забезпечити належний і безперешкодний доступ міжнародних моніторингових місій з прав людини й правозахисних неурядових організацій до тимчасово контрольованих або окупованих територій України, включаючи всі місця, де можуть перебувати особи, позбавлені волі, визнаючи, що міжнародна присутність і моніторинг дотримання міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права мають першочергове значення для запобігання подальшому погіршенню ситуації;

17. *Вирішує* включити пункт під назвою “Ситуація на тимчасово окупованих територіях України” до щорічного порядку денного Генеральної Асамблеї;

18. *Просить* Генерального секретаря продовжувати активно займатися цим питанням і вживати всіх необхідних заходів, у тому числі в рамках Секретаріату, для забезпечення повної та ефективної координації всіх органів Організації Об’єднаних Націй щодо виконання цієї резолюції;

19. *Також просить* генерального секретаря продовжувати надавати свої добрі послуги і продовжувати обговорення цього питання, залучаючи всі відповідні зацікавлені сторони й з урахуванням занепокоєнь, висвітлених у цій резолюції;

20. *Також просить* Генерального секретаря доповісти Генеральній Асамблеї на її сімдесят дев’ятій сесії про прогрес, досягнутий в імplementації всіх положень цієї резолюції, включаючи можливі шляхи та рекомендації щодо покращення її виконання, і подати на розгляд проміжний звіт Раді з прав людини на її п’ятдесят шостій сесії, після чого відбудеться інтерактивний діалог відповідно до резолюції Ради 53/30 від 14 липня 2023 року³¹;

21. *Вирішує* продовжити розгляд цього питання на своїй сімдесят дев’ятій сесії у рамках пункту [порядку денного] “Сприяння та захист прав людини”.

³¹ Див.: Official Records of the General Assembly, Seventy-eighth Session, Supplement No. 53 (A/78/53), chap. VII, sect. A.